усіх можливостей освітнього процесу, включаючи й потенціал уроків з української мови для екологічного виховання учнів. Вправи та завдання, які містять екологічний матеріал, додають емоційного змісту навчально-виховному процесу, допомагають учителю більш різноманітно та систематично формувати уявлення молодших школярів про природне середовище. Такі вправи цікаві для дітей, запобігають утомленості, збільшують інтерес до навчання й сприяють розвитку екологічної культури.

Список використаних джерел

1. Комарівська Н. Зарубіжна література для дітей. Хрестоматія: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2018. 696 с.

2. Комарівська Н.О. Шляхи розкриття морального потенціалу текстів для дитячого читання. *Perspectives et mise en oeuvre de l'innovation dans le domaine scientifique:* collection de papiers scientifiques «ЛОГОЕ» avec des materiaux de la conference scientifique et pratique international (Vol. 2), 20 septembre, 2019. Geneve, Suisse Plateforme scientifique europeenne. P. 35-39.

3. Майхрук М. Природа навколо нас. Загадки, вірші, прислів'я та приказки. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 128 с.

4. Стахова І., Казьмірчук Н. Парадигма екологічної освіти: європейський вимір. *Modern Scientific Method.* 2023. №4. URL: https://www.researchgate.net/publication/351944423

5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах. Київ: Рад. шк., 1977. Т.3. 670 с.

Яковенко О., Люлька Л. Світ природи на уроках мови. Початкова школа. 2002. №2. С.27-28.

6.Demchenko Olena, Bondar Yuliia, Shykyrynska Oleksandra, Komarivska Nadiia, Lyubchak Lyudmila, Stakhova Inna, Dabizha Liudmyla. DEVELOPMENT OF YOUTH'S CREATIVE ABILITIES SCHOOLCHILDREN BY BYOD TECHNOLOGY. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference. May 27th-28th. 2022. Volume I. P. 341-350. URL: http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6892

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРИРОДОЮ ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Альона Новікова, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: І. В. Карук докторка філософії (PhD), старша викладачка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

OBSERVATION OF NATURE AS A MEANS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION OF CHILDREN

Alyona Novikova, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У статті висвітлюються особливості спостереження за природою як засобу екологічного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах. З'ясовується значення спостереження за природою для розвитку екологічної свідомості, спостережливості, аналітичних навичок та формування ціннісних орієнтацій у маленьких дослідниках. У статті запропоновано конкретні заходи, які можна організувати для залучення дітей до спостереження та дослідження природи.*

Ключові слова: *екологічне виховання, спостереження за природою, заклади дошкільної освіти, екологічна свідомість, спостережливість, ціннісні орієнтації, навколишнє середовище, екологічна освіта.*

Abstract. *The article highlights the features of observing nature as a means of environmental education for children in preschool educational institutions. It explores the importance of nature observation for the development of environmental awareness, observant skills,*

analytical abilities, and the formation of values in young researchers. The article suggests specific activities that can be organized to engage children in observing and exploring nature.

Keywords: *environmental education, nature observation, preschool educational institutions, ecological awareness, observational skills, analytical abilities, values formation, environment, ecological education.*

Екологічне виховання дітей є надзвичайно важливим завданням у сучасному світі, де питання екології та збереження природних ресурсів стають все більш актуальними. Один з ефективних та захоплюючих способів досягнення цієї мети - це спостереження за природою. Пізнання та дослідження навколишнього світу надає дітям можливість розвивати бажання берегти природу, розуміти її цінність та вплив своїх дій на навколишнє середовище.

Під час спостережень за природою діти мають можливість збагатити свої знання про навколишнє середовище та його живі організми. Вони з задоволенням вивчають нові факти про світ навколо себе, вражаючись різноманіттям і красою природи. Це сприяє формуванню в них екологічної свідомості – здатності розуміти важливість збереження природи для збалансованого функціонування екосистем.

Природа стає для них не лише об'єктом спостережень, але й джерелом відчуттів, емоцій та навчання. Під час спостережень за рослинами, тваринами та природними явищами діти переживають насичені емоції, сприймають красу навколишнього середовища та відчувають гармонію з природою. Цей процес дозволяє дітям більше часу проводити на свіжому повітрі, де вони можуть відчувати запахи, слухати звуки та доторкатися до різноманітних текстур. Вони навчаються сприймати природу як живий організм, де кожен елемент виконує свою функцію для забезпечення рівноваги в екосистемі.

Через спостереження за природою діти навчаються відчувати відповідальність за довкілля та природні ресурси. Вони розуміють, що їхні дії можуть мати великий вплив на екологічний баланс та збереження біорізноманіття. Таке виховання відкриває їм очі на проблеми забруднення навколишнього середовища та потребу в збереженні природи для майбутніх поколінь.

Крім того, спостереження за природою вчить дітей важливим урокам про взаємозв'язок між людьми та природою. Вони можуть розуміти, що ми всі залежимо від природи. Це спонукає дітей вчиняти з усвідомленням та розумінням, звертати увагу на свої дії та їхні наслідки для природи. У результаті, діти, які виростають з усвідомленням важливості охорони природи, розвивають у собі цінності екологічної свідомості та сталого розвитку. Вони можуть стати активними захисниками природи, підтримувати екологічні ініціативи та пропагувати важливість збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Спостереження за природою є відмінним способом стимулювання цікавості та пізнавальної активності у дітей. Під час спостережень вони починають задавати питання про те, як працює світ навколо них, чому відбуваються певні явища та як можна пояснити різні природні події [1]. Діти виявляють свою допитливість та бажання досліджувати незвідані аспекти природи. Вони можуть обирати об'єкти для спостережень, визначати питання для дослідження, а також використовувати різні методи, щоб дізнатися більше про навколишній світ. Цей процес досліджень не лише сприяє розвитку наукових знань у дітей, але й розвиває їхні аналітичні та критичне мислення. Діти навчаються формулювати гіпотези, збирати та аналізувати дані, робити висновки та ділитися своїми відкриттями з іншими. Таку роботу дошкільники роблять у процесі дитячого експериментування. Така діяльність, на думку педагогині І. Карук, це: «Спеціально організована педагогом діяльність дітей, у якій вони шляхом самостійного відкриття, розв'язання проблемних завдань, практично перетворювальних дій різними методами дослідження (тактильними, зоровими та іншими), оволодівають новими знаннями, уміннями і навичками» [4].

Для організації спостережень за природою у дітей можна проводити різноманітні заходи:

1. Екскурсії. Одним із найефективніших методів організації спостережень за природою є проведення екскурсій та польових виїздів. Під час екскурсій у дітей є можливість діти мають можливість побачити різноманітність рослин та тварин у природному середовищі. Вони мають можливість спостерігати різноманітність рослин, тварин та екосистем, а також вивчати вплив людської діяльності на природне середовище.

2. Природничі куточки. Для постійного вивчення та спостереження за природою можна створити природничі куточки у навчальному закладі, де діти можуть вивчати рослини та маленьких комах, розпізнавати їх та вивчати їхній життєвий цикл. Ці зони можуть включати в себе акваріуми з місцевими водними організмами, тераріуми з рослинами та комахами, а також місця для вивчення ґрунтів та мікроорганізмів.

3. Експерименти та дослідження під час спостережень за природою є важливою складовою екологічного виховання дітей. Вони дозволяють дітям проводити прості експерименти з водою, ґрунтом, насінням рослин та спостерігати за їхнім ростом та розвитком. Такі заходи сприяють формуванню в них відповідальності за довкілля та розвивають наукові пізнавальні навички, які будуть корисні для їхнього розвитку.

Спостереження за природою є ефективним засобом екологічного виховання дітей. Це допомагає розвивати їхню екологічну свідомість, спостережливість, аналітичні навички та формувати ціннісні орієнтації. Спостереження в природі сприяє формуванню основ екологічної культури в дошкільному дитинстві.

Список використаних джерел

1. Біла І. Спостережливість – ключ до пізнання. *Дошк.виховання*. 2008. №4. С. 9-10.

2. Бондаренко В. О. Формування екологічного світорозуміння дошкільників через пошуково-дослідницьку діяльність. Майстер класи для вихователів ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 284 с.

3. Іщенко Л.В., Кривошея Т.М., Карук І.В. Актуалізація аксіологічної сфери майбутнього вихователя до формування екологічно-вихованої особистості старшого дошкільника. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»*): журнал. 2024. № 1(35). С.166-179.

4. Карук І. В. Дефінітивний аналіз та сутність поняття «експериментальна діяльність». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.* Серія : педагогіка і психологія. 2020. №61. С.30-35.

5. Карук І.В. Екологічна освіта та виховання дошкільників як пріоритетний напрям розвитку культури європейського суспільства. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)»:* журнал. 2023.No 9(23) 2023. С. 320-329. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9(23)

6. Плохій З. П. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника: навч. Посібник. Київ: Світич, 2010. 144 с.

7. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу: інноваційні підходи. *Дошкільне виховання*. 2010. № 7. С. 6-10.

8. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O., Vyshkivska V., Komarivska N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education*, 2022. №I. P. 404-414. DOI:https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6838

9. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting *Society. Integration. Education.* 2021. P. 729-743. DOI: https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6247